

רשות ההגבלים העסקיים

החלטה בעניין מיזוג מס' 1627

שופרסל בע"מ - ורשת המזון של שקם בע"מ

א. הקדמה

ביום 2.1.96 הגיעו לרשות ההגבלים העסקיים הודעות מיזוג מטעם שקם בע"מ ושופרסל בע"מ, שעניינן מיזוג רשת המזון של שקם עם שופרסל. הודעות אלו נשלחו לרשות לאחר מו"מ שנערך בין הנהלת השקם לבין הנהלות רשתות קואופ הרבוע הכחול, שופרסל וקואופ צפון - היפרשוק. שני הגופים הראשונים הגישו הצעות של כ-72 מליון דולר ושל כ-77 מליון דולר, בהתאמה. קואופ צפון - היפרשוק לא הגיש הצעה סופית, אלא הודיעו כי אין בכוונתו להציע למעלה מ-45 מליון דולר עבור הממכר (פעילות ונדל"ן). לפיכך, נפסלה הצעה זו, שלכאורה אינה ריאלית, על ידי בעלי השליטה בשקם, והותירה במעגל המו"מ את שתי רשתות שיווק המזון הגדולות במדינה, שהנן בעלות משקל דומה בענף המזון. שופרסל - שהגיש הצעה גבוהה יותר - נבחר על ידי שקם לרכישת הממכר, ומשכך נשלחו אלינו הודעות המיזוג האמורות, על צרופותיהן.

במהלך בדיקת המיזוג המבוקש, נתקבל מידע נוסף משופרסל ומשקם, נתקיימו פגישות עם הנהלות הצדדים ועם גורמים נוספים בענף ונערכו סיורים באתרים הנחזים כבעייתיים מבחינת מוקדי התחרות המצויים בהם.

נייר עבודה זה שבסופו מובאת המלצתי, יפתח בתיאור הצדדים לעסקה, הסכם המיזוג, בחינת האזורים המושפעים ממנו, ויסיים, כאמור, בהמלצתי לאשר את העסקה, כפוף למספר תנאים שיפורטו.

ב. הצדדים לעסקה

ב. 1. שקם

שקם הינה בשליטת אלקו רשתות שיווק בע"מ מקבוצת אלקו, המחזיקה בכ-45% מהון המניות וזכויות השליטה בחברה. יתרת מניות שקם מיצוייה בידי ממשלת ישראל (23%) והצבור (2%).

החברה הינה רשת שיווק קמעונאית שעיקר פעילותה הפעלת רשת חנויות שרובן משלבות בתוכן פעילות של סופרמרקט ובית כלבו. פעילות זו, המושפעת מעונתיות באופן שבתקופות חגים ישנה עליה ניכרת במכירות לעומת תקופות רגילות, היוותה בשנת 1995 כ-75% ממכירות החברה.

פעילות נוספת של שקם, המהווה כ-20% ממכירותיה הינה הפעלת רשת שקמיות בבסיסי צה"ל. הפעלת חלקן הגדול של השקמיות מעוגנת בהסכם, שתוקפו יפוג בתאריך 7.1.98, עם משרד הביטחון המסדיר את התחייבויות החברה וזכויותיה בקשר להפעלת מערך השקמיות בצה"ל.

שקם עוסקת אף בפעילויות אחרות, דוגמת הפעלת מסעדות ומטבחים באמצעותם מספקת החברה ארוחות למפעלים ולמוסדות, הפעלת מפעל לעיבוד בשר שעיקר תוצרתו מיועד לחנויות השקם והפעלת שירותי נופש ותיירות פנים. פעילויות אלו מהוות כ-5% ממכירות החברה.

בשנת 1995 הוקמה, במסגרת חטיבת הכלבו, רשת ארצית חדשה בשם "שקם גלרי". חנויות הרשת מעוצבות בהתאם לקו החדש של בתי אופנה, ומושם בהן בעיקר דגש על מכירת פריטי אופנה ומוצרי קוסמטיקה. נכון להיות, קיימות 4 חנויות "שקם גלרי" בתל-אביב, קניון מלחה בירושלים, קניון לב המפרץ בחיפה ורחובות.

בשנת 1995 נפתחה אף תת הרשת "שקם אלקטריק" המפעילה חנויות מתמחות למכירת מוצרי חשמל ואלקטרוניקה.

מספר חנויות, מיקום, מ"ר, מחזור, רמת מחירים.

המכירות בשנת 1995 הסתכמו ב-1,026 מיליון ש"ח לעומת 1,227 מיליון ש"ח בשנת 1994 (ירידה של 16%). אומדן מכירות שקם לשנת 1996 הינו כ-450 מיליון ש"ח. הירידה במכירות הושפעה בין היתר מהמשך תהליך רה-ארגון של החברה שכלל בין היתר סגירת חנויות ומתקנים שפעילותם אינה רווחית ומסגירה זמנית של חנות מרכזית לצורך שיפוצים. ההפסד בשנת 1995 (לפני פריט מיוחד) הסתכם ב-40.4 מיליון ש"ח לעומת 79.9 מיליון ש"ח בשנת 1994.

מתוך החנויות המועברות לשופרסל, 20 חנויות בעלות רמת מחירים רגילה בענף 61- חנויות עם רמת מחירים נמוכים יחסית.

ב. 2. שופרסל

ב. 2.1 כללי

שופרסל עוסקת בעיקר בשיווק קמעונאי של מוצרי מזון, באמצעות הפעלת 7 תתי רשתות: שופרסל (42 סניפים), היפרכל (27 סניפים), שופר גל ירוק (10 סניפים ברמת מחירים נמוכה יחסית), היפר גל ירוק (סניף אחד ברמת מחירים נמוכה יחסית), היפר נטו (8 סניפים ברמת

מחירים נמוכה), ברכת רחל (3 סניפים ברמת מחירים נמוכה המיועדים למגזר החרדי), יוניברס קלאב (3 סניפים המאופיינים ברמת המחירים הנמוכה ביותר, שטח מכירה גדול יחסית ומגוון מוצרים רב).

בעלי מניותיה של שופרסל הינם: החברה לרישומים של דיסקונט - 31.6%, PEC Israel Economic Corporation - 17.6%, השקעות דיסקונט - 15.4%, דלק השקעות ונכסים בע"מ - 14.8%, קרנות בנק לאומי - 9.9%, קרנות בנק הפועלים - 7.5%, קרנות אילנות דיסקונט - 0.4%, כסוד - בעלי מניות בחו"ל - 2.8%.

בשנת 1995 פתחה החברה 7 סניפים חדשים, רכשה סניף אחד וסגרה אחד. בשנת 1996 פתחה 8 סניפים וסגרה 3 סניפים. בשנת 1995 התקשרה החברה עם חברת הדלק "אלון" בהסכמי זיכיון למתן ידע ואספקת סחורות לחנויות מזון וסיפקה במסגרת ההתקשרות סחורות ושירותים לשת חנויות בתחנות הדלק.

בבעלות החברה קניונים ומרכזים מסחריים אשר בכל אחד מהם מצוי סניף של אחת מרשתות החברה.

ב. 2.2 חברות בקבוצת שופרסל

* החברות הבנות של שופרסל הנן :

1. קטיף בע"מ - עוסקת כקניין עבור החברה בתחום הפירות, הירקות והפירות יבשים.
2. קטיף עבוד תוצרת חקלאית (1989) בע"מ - עוסקת כקניין של תפוחי אדמה עבור סניפי החברה.
3. הנץ יבואנים ויצואנים בע"מ - יבואנית מוצרי מזון ולא מזון עבור החברה.
4. חברת הנאמנות למזרח הקרוב בע"מ - עוסקת בביצוע תשלומי שכר לעובדים.
5. גדרון תעשיות בע"מ - מפעילה שני מפעלים המייצרים מוצרי מאפה. כ-70% ממכירותיה מיועדים לסניפי החברה.
6. סופר אופיס בע"מ - מפעילה שלוש חנויות לממכר ציוד משרדי וצרכי משרד.
7. Super Kozert RT - בעלת רשת של 27 סניפים בהונגריה.
8. Retail Chains Hungary Kereskedelmi Kft - בעלת חברת Super Kozert RT.
9. קניונים לישראל בע"מ - בעלת קניון בבת ים.
10. היפר רשת הגל הירוק בע"מ - בעלת זכויות בנכסי מקרקעין המשמשים את החברה, ובעלת ציוד וזכויות שימוש בשם מסחרי ומוניטין המשוברים לחברה.
11. שופרסל - ביילסול השקעות בע"מ - בעלת מרכז מסחרי המושכר לחברה ולגורמים אחרים.
12. מרכז הקריה (אשדוד 1995) בע"מ - מנהלת ומפעילה מרכז מסחרי באשדוד עבור החברה וחברת אמות השקעות.
13. היפר-כל בע"מ - בעלת זכויות בנכסי מקרקעין המשמשים את החברה.
14. חברת הנכסים של שופרסל בע"מ - בעלת זכויות בנכסי מקרקעין המשמשים את החברה.
15. עורבני חברה להשקעות בע"מ - בעלת זכויות בנכסי מקרקעין המשמשים את החברה.
16. תנשמת חברה להשקעות בע"מ - בעלת זכויות בנכסי מקרקעין המשמשים את החברה.
17. שופרסל פיתוח והשקעות (1983) בע"מ - בעלת זכויות שכירות במבנה המשמש, בין היתר, את החברה.

* החברות הכלולות של שופרסל הנן :

1. אבנת בע"מ (47%) - בעלת קרקע בפתח תקווה המיועדת להקמת קניון.
2. לב המפרץ בע"מ (37%) - בעלת קניון בחיפה.
3. קנה ובנה עשה זאת בעצמך (1993) (שותפות מוגבלת) - מפעילה 4 חנויות גדולות לממכר מוצרי "עשה זאת בעצמך" ובעלת חברת אייס ישראל.
4. קנה ובנה שיווק (1993) בע"מ (40%) - מנהלת את שותפות קנה ובנה עשה זאת בעצמך.
5. אייס ישראל (מוצרי עשה זאת בעצמך) בע"מ - מפעילה 5 חנויות לממכר מוצרי עשה זאת בעצמך.

*** החברות הלא פעילות של שופרסל הנן :**

1. טל - סל בע"מ
2. שופרסטייל בע"מ
3. מועדון מחסני מזון בע"מ
4. מחסני מועדוני מכר בע"מ
5. ליבנת בע"מ
6. תוצרת חברה לאספקה ושיווק בע"מ
7. Super Kozert
8. שרונה פרדסי י.ד.ע.

ב. 2.3 נתונים פיננסיים

בשנת 1995 היו הכנסות החברה 2.64 מיליארד ש"ח (עלייה של 19.2% משנת 1994). ללא החברות הבנות, הכנסות שופרסל היו 2.4 מיליארד ש"ח (גידול של 15.7%). הרווח התפעולי גדל בשנת 1995 ב-21.1%, והרווח הנקי ב-50%. בשנת 1996 הגיע המחזור המאוחד של שופרסל לכ-3.3 מיליארד ש"ח, כאשר ההכנסות מרשתות המזון היו כ-3.1 מיליארד ש"ח.

ג. עיקרי העסקה

- שקם מוכרת לשופרסל את רשת המזון שלה שפעילותה מתקיימת ב-26 חנויות "שקם", "היפר שקם" ו"סופר שקם". הממכר כולל את הפעילות העסקית המתנהלת בחנויות כעסק חי הניתן להפעלה ואת המוניטין, נכסי המקרקעין מתוכם פועלות החנויות, מתקנים ציוד ורכוש אחר המשמשים את פעילות החנויות והמצויים בחנויות, מלאי המשמש את החנויות והמצוי בחנויות או במחסנים כלשהם.
- פירוט החנויות הנמכרות : רשימת חנויות המזון של שקם : קרית שמונה, צפת, חצור הגלילית - חנות זולה, טבריה, בית שאן, קרית מוצקין - חנות זולה, חיפה-מגדל הנביאים (חנות משולבת), נצרת, אריאל, קניון בת ים (חנות משולבת), תל השומר, ראשון לציון - קניון לב ראשון (חנות משולבת), ראשון לציון - קרית ראשון (חנות משולבת), ראשון לציון - מזרח - חנות זולה, רחובות, ירושלים - קניון מלחה (חנות משולבת), ירושלים - תחנה מרכזית (חנות משולבת) אשדוד (חנות משולבת) - חנות זולה, קרית גת, אשקלון - חנות זולה, ערד, דימונה - חנות זולה, נתיבות, ירוחם, מצפה רמון ואילת.
- תמורת הממכר תשלם שופרסל לשקם סך של 250,327,000 מליון ש"ח, בתוספת מחיר המלאי ומחיר המתקנים, הציוד והרכשו הקבעו המצויים בחנויות מזון של שקם המיועדות לסגירה או

כאלו שלא תועברנה לשופרסל.

- כל העובדים המועסקים בחנויות רשת המזון של שקם יעברו להיות מועסקים על ידי שופרסל.
- שקם רשאית להמשיך להפעיל את רשת שקם אלקטריק בחנויות בטבריה, קרית גת, קרית מוצקין ואשדוד. עבור זכות זו תשלם שקם לשופרסל דמי רשיון בשיעור של 2% ממחזור המכירות נטו של נקודת שקם אלקטריק הנוגעת בדבר, אך לא פחות מעלות מסוימת.
- בחנויות שקם בהן משולבות פעילויות המזון והכלבו, תבצע שקם על חשבונה הפרדה פיזית בין החנות שתמסר לשופרסל לבין חנות הכלבו שתיוותר ברשת שקם.
- לא יאוחר מ-21 יום מיום חתימת מסמך עיקרי העסקה, יחתמו הצדדים על חוזה מפורט על בסיס עיקרי העסקה.

ענף הסופרמרקטים

קו אופ הרבוע הכחול - 119 חנויות סופרמרקט ו-30 חנויות כלבו
קואופ ירושלים - 20 חנויות סופרמרקט
קואופ צפון היפרשוק - 81 חנויות סופרמרקט
גרינברג - 20 חנויות סופרמרקט
בנוסף, יש עוד כ-40 חנויות סופרמרקט בבעלות גורמים שונים.

אומדן פדיון חנויות הסופרמרקט של שופרסל בשנת 1996 - כ-3.1 מיליארד ש"ח. בשנת 1995 היה הפדיון כ-2.6 מיליארד ש"ח. אומדן פדיון קואופ הרבוע הכחול הינו כ-4.1 מיליארד ש"ח, כאשר פדיון חלק המזון בו הינו כ-3.1 מיליארד ש"ח.

סוף דבר

לפי הנתונים שהועברו אלינו משופרסל: משקל שופרסל בכלל הצריכה הפרטית כ-6%, במסחר הקמעונאי כ-9%, ובתחום רשתות המזון - כ-34% (כאשר כוללים גם מוצרים הנמכרים בחנויות ואינם מוצרי מזון ומשקאות). משקל שופרסל וחלק המזון של שקם הינו, בהתאמה: כ-7%, כ-10% וכ-38%.

מתחרים באזורים בהם אין לשופרסל חנויות:

אריאל - סופרקואופ, שקם
צפת - היפרשוק, קואופ צפון, שקם
מצפה רמון - זיל וזול, שקם (כ-50% מהביקוש)
ירוחם - שקם, מה עוד?
בית שאן - היפרשוק, גרינברג, שקם
נתיבות - שקם, מה עוד?
טבריה - קלאבמרקט, סופרקואופ, סופרסנטר, שקם
אילת - 2 סופרקואופ, שפע מהדרין, שקם
קרית שמונה - גרינברג, היפרשוק, קואופ צפון, שקם

נצרת עילית - היפרשוק, גרינברג, קואופ צפון, שקם
 דימונה - סופר סנטר, זיל וזול, שקם
 חצור הגלילית - היפרזול, זולבו, שקם (כ-36% מהביקוש
 תל השומר - שקם (בעייתי)
 רחובות (העיר) - גרינברג, היפרשוק, שקם 2 שופרסל (ביחד כ-38%)
 קרית גת - סופרסנטר, היפרשוק, גרינברג, שקם שופרסל
 קרית ראשון - היפרשוק, סופרסנטר, גרינברג, חצי חניס, פיקנטי, שקם, 2 שופרסל (לא מובן
 חישוב הסה"כ ואחוזי הגוף הממוזג)
 ראשון לציון - גרינברג, סופרסנטר, חצי חניס, זיל וזול, שקם, שופרסל (כנ"ל)
 ראשון לציון מזרח - שקם, שופרסל (לא מובן מי המתחרים?)
 ירושלים - קואופ ירושלים, היפרשוק, גרינברג, קלאב מרקט, היפרקואופ, 2 שקם 12 שופרסל
 (הגוף הממוזג - מעל 50%)
 ערד - קואופ הרבוע הכחול, שקם, שופרסל (שניהם כ-75%)
 אשדוד - סופרסנטר, קואופ הרבוע הכחול, היפרשוק, שקם, 2 שופרסל (שניהם כ-47%)
 אשקלון - היפרשוק, סופרסנטר, קואופ, שקם, שופרסל (שניהם למעלה מ-50%)
 חיפה (העיר) - היפרשוק, קואופ צפון, שקם, 6 שופרסל (שניהם כ-40%)
 קרית מוצקין - היפרשוק, קואופ צפון, סופרזון, שקם, שופרסל (שניהם כ-45%)
 בת ים - סופרסנטר, קואופ הרבוע הכחול, חצי חניס, פיקנטי, שקם, שופרסל (שניהם כ-44%)

תנאים :

1. מקציר האומר עולה, לדעתי, המסקנה כי יש מקום לאשר את המיזוג תוך התניית תנאים.
 תנאים אלה מטרתם לצמצם את אפשרות הפגיעה בתחרות עקב החששות הקונגלומרטיים
 המקופלים בעסקה, ולצורך מניעת פגיעה בתחרות פוטנציאלית של אסם-נסטלה מול תנובה
 בתחום מעדני החלב :

א. אסם ונסטלה לא יקימו שום מיזם עסקי, במישרין או בעקיפין, עם תנובה, בשום
 תחום נוסף מתחומי המזון, לרבות תחום מוצרי המחלבה, אלא אם בא על כך מראש
 אישור מערך הפקוח על ההגבלים העסקיים ; תאגיד הגלידה לא ירחיב את פעילותו
 לתחומי פעילות חדשים, אלא אם בא על כך מראש אישור כאמור.

ב. אם תמכור תנובה חומרי גלם ליצרני גלידה, תתבצע המכירה כך שבשום מקרה תנאיה
 לא יהיו נחותים מאלה לפיהם רוכש ממנה תאגיד הגלידה חומרי גלם, אם בכלל ;
 במקרה של מחסור בחומרי גלם כאמור, תחולק הכמות הנמכרת בהתאם למפתח הוגן
 ושוויוני, שייקבע בהסכמת הממונה על ההגבלים העסקיים.

ג. לא תתקיים, במישרין או בעקיפין, שום התניה או כריכה בין אספקת מוצר ממוצרי
 חברות האם, ביחד או לחוד, לאספקת מוצרי תאגיד הגלידה ; אספקה, לרבות תנאי
 אספקה, שטחי מדף, מיקום המוצרים וכל היבט אחר הקשור במכירת המוצרים.

ד. מערך ההטבות של חברות האם לסיטונאים ולקמעונאים, לרבות בונוסים, מבצעי מכירות והעמדת מתקנים לסוגיהם, לא יתייחס, במישרין או בעקיפין, למכירות מוצרי תאגיד הגלידה, ולהפך; אחת לשנה יומצא לרשות להגבלים עסקיים אישור רואה חשבון, על בסיס מדגמי נאות, המאשר כי מבחינה חשבונאית קוים תנאי זה הלכה למעשה.

ה. עניין השקמיות

ו. מכירת מניות כלל בקואופ-צפון היפרשוק, ולחילופין דמ"צים.

במקרה של ספק בנוגע לפרשנותו של תנאי מתנאים אלה, או בנוגע ליישומו של תנאי מתנאים אלה, יובא הספק לידיעת הממונה.

כל אדם העלול להיפגע מן המיזוג, איגוד עסקי, ארגון צרכנים וכל אחת מהחברות המבקשות להתמזג רשאים להגיש ערר על החלטתי זו, תוך שלושים ימים מיום שההודעה על ההחלטה תפורסם בשני עיתונים יומיים, והכל כאמור בהוראות חוק ההגבלים העסקיים.¹

ד"ר יורם טורבוביץ
הממונה על ההגבלים העסקיים

ניתן היום, בירושלים,
ירושלים, י"ב טבת, תשנ"ז
יום ראשון, דצמבר 22, 1996

¹ הגשת ערר על עצם ההחלטה או הגשת ערר על תנאי מתנאים משמעה שבית הדין רשאי לאשר את החלטת הממונה, לבטלה או לשנותה. ראה סעי' 22 לחוק ההגבלים; ב"ש 1/95 תנובה מרכז שיתופי נ. הממונה על ההגבלים העסקיים ואח' (החלטת אב בית הדין להגבלים עסקיים מיום 16.06.95), והכל כאמור בהוראות חוק ההגבלים העסקיים.